

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทยชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาวิกฤติอันน่าเป็นห่วงจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วแต่ประการเดียวทำให้บุคคลและสังคมรวมทั้งโครงสร้างและกลไกบริหาร และการจัดการต่างๆ ปรับตัวตามไม่ทันเกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุ กับการพัฒนาทางจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับวัฒนธรรมต่างชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศที่ยังขาดการเตรียมความพร้อมที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสวัตถุและวัฒนธรรม การบริโภคซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในระดับวิกฤตกับระบบสังคมไทยก่อให้เกิดปัญหาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมรวมทั้งปัญหาทางสังคมจิตวิทยา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 30)

การพัฒนาคุณภาพของคนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาสังคมให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในโลกยุคปัจจุบัน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง นโยบายแห่งรัฐฯตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้กำหนดให้รัฐฯต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งมีการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงโดยจะต้องจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพในตัวคนให้สามารถปรับตัวให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2544 : 1) ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนไทย โดยกำหนดไว้ในมาตรา 80 ว่ารัฐฯจะต้องดำเนินการตามนโยบายด้านการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2550 : 24) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา²

ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 5)

การจัดการศึกษานอกจากจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความรู้แล้ว จะต้องมุ่งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีอีกด้วย ดังพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ มหาราช ที่ทรงตรัสไว้ว่า นอกจากการศึกษาจะสอน ให้คนเก่งแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือทั้งเก่งทั้งดีมาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการสร้างสรรค์ และ ให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประดับประดาความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูก ที่อำนวยผลประโยชน์ อันพึงประสงค์ (สิปปนนัท เกตุทัต และคณะ. 2540 : ข)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539 : ค) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษา ที่ผ่านมามีได้ก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงปรารถนาหลายประการต่อผู้คนและชุมชน ซึ่งเป็นหัวข้อ วิชาวิจัยวิจารณ์อยู่ในขณะนี้ นอกจากนั้นรูปแบบการศึกษาที่เป็นอยู่นี้ก็ยังไม่สอดคล้องกับความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดนอย่างในปัจจุบันสิ่งต่างๆ เหล่านี้ เป็นปฐมบทของการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการศึกษา ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาได้มีการเรียกร้อง จากนักวิชาการ ผู้นำชุมชนและบุคคลจากหลายวงการให้รัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องหาแนวทางการ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้รื้อฟื้น บทบาทในการจัดการศึกษาของตนและเชื่อมประสานเข้ากับกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียน การจัดการศึกษาวิธีนี้จะนำไปสู่การเรียนรู้อยู่บนพื้นฐานของชุมชนและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของกระแสโลก

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้ระบุคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ไว้หลายเรื่อง เช่น เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แต่เมื่อใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ไปได้ 10 ปี มีปัญหาทางด้านการศึกษาว่าประกอบด้วย คุณภาพผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการรวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และพบว่าสถานศึกษา จำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ทั้งการคิด วิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้ ขาดคุณธรรม จริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน คือเรื่องคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ ของคนไทยหรือคือคุณธรรม จริยธรรม เมื่อภาพรวมของนักเรียนไทยมีคุณลักษณะด้อยหลาย ลักษณะตามที่เกิดขึ้นนี้ ประกอบกับการอยู่ในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เลวร้ายมากกว่าส่วนที่ดี จึง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา³

ก่อให้เกิดผลต่อเนื่องมายัง เรื่องวิธีการคิดแบบสุดขีด / สุดโต่ง และวิธีการดำเนินชีวิตที่สร้างปัญญา ทั้งต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ (อมรวิรัช นาคทรพรพ. 2552 : 10)

ฉันทน์พร เกิดพิทักษ์ (2554, กรกฎาคม 12) ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ได้กล่าวถึงสภาพของการจัดการศึกษาและเรื่องจริยธรรมของนักเรียนในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาว่า สภาพทั่วไปแม้ว่าทางกองการศึกษาเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ได้มีการกำหนดเป็น นโยบายเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนว่า จะต้องมีความประพฤติดี มีคุณธรรม นำวิชาการและให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา แต่ก็ยังพบว่า ผู้เรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด อบายมุข ฐัฐสาว ความประพฤติ การทะเลาะวิวาท และไม่สนใจการเรียน ในส่วนนี้ก็คือว่าเป็นปัญหาระดับหนึ่ง จึงได้ขอความร่วมมือผู้บริหาร ครู ได้ช่วยกันเอาใจใส่ในเรื่องนี้ให้มาก และยังคงดำอีกว่าหากจะให้ ได้ผลเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติมากขึ้นกว่านี้ คิดว่าเราน่าจะมีแนวทางนำประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือวิธีการเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร ครู ได้นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการ ส่งเสริม หรือพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนมากขึ้น ตามเป้าหมายที่เราต้องการ

จากการได้ไปศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนวิถิพุทธ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนวิถิพุทธนั้นเป็น โรงเรียนที่นำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาให้เรียนรู้ปฏิบัติพัฒนาตนเอง เพื่อสร้างฐานแห่ง ความดีหรือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ขึ้นมาในจิตใจ โดยยึดหลักไตรสิกขาเป็นองค์รวมคือ สีล สมาธิ ปัญญา ให้ กิณ อยู่ ดู ฟัง เป็น เห็นว่าปัญหาของชีวิต กาย ใจ สังคม ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม ล้วนเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันไปทั้งหมด และสามารถเผชิญปัญหาที่มากกระทบ ด้วยการ เรียนรู้เท่าทัน และใช้ปัญญาอันบริสุทธิ์ในการแก้ปัญหา จะเห็นได้ว่าหลักการสำคัญของโรงเรียน วิถิพุทธ โดยหลักใหญ่ๆ เริ่มต้นจากการมีคุณลักษณะของโรงเรียนวิถิพุทธที่ถูกต้องคือ มีบรรยากาศ ที่ส่งเสริมให้เยาวชนได้พัฒนา กาย สังคม ใจ และปัญญา มีเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนชัดเจน มีหลักการบริหารจัดการโดยอาศัยหลักพุทธธรรม มีหลักคุณธรรมในการพัฒนา มีการจัด สภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของนักเรียนและชุมชน มีการกำหนดคุณสมบัติ เบื้องต้นของบุคลากรและมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายก็คือ โรงเรียน ศาสนสถาน และชุมชนจะต้องมีความเกื้อกูลสัมพันธ์กัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 14) ได้อธิบายไว้ว่า รัฐบาลจะมุ่งเน้นให้ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักหลายประการ คือ พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

4

แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทยยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ แข็งแรงเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาค

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2547 : 56-65) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของไทยในอดีตว่าเป็นการจัดการศึกษาแบบบวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน มีการทำงานในลักษณะคือ เริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว คือ บ้าน ด้วยการเลี้ยงดูทางร่างกาย เมื่อเติบโตขึ้นในวัยการศึกษาที่จะส่งเข้าไปเรียนที่โรงเรียนเพื่อศึกษาหาความรู้ เมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ที่สมควรมีครอบครัวก็จะเข้าวัดเพื่อบวชอบรมบ่มนิสัย ในที่สุดผลผลิตออกมาจึงเป็นคนที่มีความรู้ดีและมีความประพฤติดีงามแต่ในปัจจุบัน บ้าน วัดและโรงเรียนแยกกันทำหน้าที่พ่อแม่ที่บ้านให้เงินแก่เด็กเพื่อเลี้ยงดูทางร่างกาย ไม่มีหน้าที่สอนหนังสือหรืออบรมทางจิตใจ โรงเรียนก็ทำหน้าที่เดียวคือสอนวิชาการไม่มีหน้าที่อบรมศีลธรรม วัดก็อบรมศีลธรรมอย่างเดียวไม่รับภาระอื่นๆ ไม่มีการประสานกันระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียนนั่นคือ เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็กไม่มีการพาเด็กไปวัด โรงเรียนหรือไม่อบรมศีลธรรมแก่เด็กและไม่มีการพาเด็กไปวัดหรือไม่นิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียนเมื่อทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองพาเด็กไปวัด พระสงฆ์ไม่ทำหน้าที่อบรมศีลธรรมแก่เด็ก เนื่องจากพระสงฆ์ไม่เพียงพอที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 6) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนยังมีปัญหาบางประการ ผลจากการที่รัฐเข้าไปผูกขาดการศึกษาทำให้ชุมชนไม่มีบทบาทเท่าที่ควรทำให้การศึกษากลายเป็นสิ่งที่แปลกแยกจากชุมชนความคาดหวังที่ชุมชนมีต่อสถานศึกษากับสิ่งที่สถานศึกษาปฏิบัติแตกต่างกัน ประชาชนไม่รักไม่ผูกพันและไม่รู้สึกว่าจะต้องรับผิดชอบต่อสถานศึกษาเช่นเดียวกันสถานศึกษาก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับชุมชนมากนัก สถานศึกษาจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐ โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน สาธารณะในการจัดการศึกษาก็ไม่ได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้สึกรักผูกพันและภูมิใจในท้องถิ่นของตน สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาอีกมากมาย เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาให้มากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

5

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ 2 ประเด็น กล่าวคือ ประเด็นแรก สิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจุบันมีส่วนทำให้เด็กเยาวชนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมในด้านความก้าวร้าว เห็นแก่ตัว การทุจริต คดโกง โกหกหลอกลวง ไม่ให้เกียรติผู้อื่น ขาดความกตัญญู จิตใจกระด้าง ไม่เกรงกลัวต่อบาปอยู่กันแบบตัวใครตัวมัน ฐานะไม่ไข่มามากขึ้น และเด็กอยู่ในท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เลวร้ายมากกว่าสิ่งที่ดี

ประเด็นที่สอง วัดกับชุมชนควรจะประสานงานกันแก้ปัญหาทางจริยธรรม วัดจะต้องหันมาอบรมบ่มนิสัยให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งความรู้ดีและมีความประพฤติดีงามและชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้มากขึ้น การส่งเสริมจะต้องเข้าไปปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมระหว่างวัด ชุมชน และสถานศึกษา ให้เป็นสถานศึกษาทางสังคมในท้องถิ่นที่ดีงามด้วย

จากเหตุผลที่กล่าวทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนในฐานะเป็นสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนของท้องถิ่นโดยตรง ควรส่งเสริมชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรม และปัจจุบันโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังไม่มีรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างชัดเจน และยังไม่มีความวิสัยเรื่องนี้มาก่อน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นหน้าที่และภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ผู้นำทางศาสนา เข้ามามีส่วนร่วมจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา การนำเสนอรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อสร้างรูปแบบและตรวจสอบความตรงตามแนวคิด ทฤษฎี ของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁶

2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะได้อารมณ์แบบที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถประยุกต์รูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไปใช้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

เนื่องจากการวิจัยมีหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1.1 ขั้นสร้างรูปแบบและตรวจสอบความตรงตามแนวคิด ทฤษฎี ของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติต้องมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และมีประสบการณ์ในหน่วยงานทางการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

1.2 ขั้นตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติต้องมีวุฒิ โดยไม่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงานในหน่วยงานทางการศึกษา หรือสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 17 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

1.3 ขึ้นตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 25 คน ครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 320 คน และประชาชนในชุมชน จำนวน 45 คน

2. ตัวแปรที่ใช้การศึกษา

2.1 ตัวแปรที่ศึกษา

2.1.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน

2.1.2 ความเป็นไปได้ของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน

3. กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์และสรุปออกเป็น แนวทางหลักๆ ดังนี้

3.1 กรอบความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของพรณิภา พลอยกิติกุล (2543 : 7) ; ศุภลักษณ์ เศษชะพานิช (2544 : 6) ; เมตตา นกเกตุ (2546 : 5) ; บาร์โดและฮาร์ทแมน (สมาน อัสวภูมิ. 2537 : 15 ; อ้างอิงจาก Bardo and Hartman. 1982. **Urban Society : A systemic Introduction.** p.70) แล้วนำมาสังเคราะห์และบูรณาการ สามารถสรุปเป็นแนวทางของรูปแบบ ได้ 3 ด้าน ได้แก่

3.1.1 หลักการ

3.1.2 จุดมุ่งหมาย

3.1.3 วิธีการ

3.2 กรอบความคิดเกี่ยวกับแนวทางการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดจากแนวคิดของ สนาน ธรรมรส (2541 : 25) ; สุชาดา จักรพิสุทธ์ (2547 : 45) ; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541 : 1 - 3) ; เพชรรัตน์ โชติกาญจนเรือง (2550 : 13) ; เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541 : 17) ; บวรวิทย์ เลิศไกร (2546 : 18) ; ลักขณา พรหมินทร์ (2546 : 20) ; ศกุนต์ สายบุญลี (2537 : 56) และได้ทำการสังเคราะห์สรุปออกมาได้หลัก 5 วิธี ได้แก่

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา⁸

3.2.1 การมีส่วนร่วมคิด

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

3.2.3 การมีส่วนร่วมดำเนินการหรือร่วมปฏิบัติ

3.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.2.5 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

3.3 กรอบความคิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ กิรติ ศรีวิเชียร (2524 : 41 - 44) ; ปณิธาน นุ่มศิริ (2528 : 108 - 121) ; สุรัตน์ แสงอรุณ (2539 : 206 - 207) แล้วนำมาสังเคราะห์และบูรณาการ สามารถสรุปเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนได้ 4 วิธี ได้แก่

3.3.1 การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การสอนโดยตรง การสอนสอดแทรก และการสอนบูรณาการ

3.3.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ

3.3.3 การใช้ตัวแบบที่ดีซึ่งมีทั้งตัวแบบในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

3.3.4 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน

โดยสรุปกรอบความคิดในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

องค์ประกอบของรูปแบบ 1. หลักการ 2. จุดมุ่งหมาย 3. วิธีการ	วิธีการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	1) การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การสอนโดยตรง การสอนแทรก และการสอนบูรณาการ	2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนมีพัฒนาการ	3) การใช้ตัวแบบที่ดีซึ่งมีทั้งตัวแบบในโรงเรียนและนอกโรงเรียน	4) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน
	1) การมีส่วนร่วมคิด	- ร่วมประชุมให้เห็นความสำคัญ - ร่วมกันตัดสินใจ	- ร่วมมือกันจัดกิจกรรมในชุมชน	- ร่วมประชุมสรรหาคนในชุมชนที่เป็นแบบอย่างที่ดี	- ประชุมชุมชนริเริ่มกิจกรรม 5 ส
	2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน	- ชุมชนโรงเรียนร่วมกันวางแผน (ประชุม)	- วางแผนดำเนินการในขั้นตอนของกิจกรรม	- ดำเนินการกำหนดสรรหาบุคคลในชุมชน	- ร่วมกันวางแผนขั้นตอนกิจกรรม 5 ส
	3) การมีส่วนร่วมดำเนินการหรือร่วมปฏิบัติ	- จัดการสอนโดยนำชุมชนมาเป็นวิทยากร	- ชุมชนมาเป็นคณะกรรมการจัดงานร่วม	- พ่อดีเด่น - บุคคลในชุมชนดีเด่น	- จัดกิจกรรม 5 ส - ชุมชนเข้ามาช่วยพัฒนา
	4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	- ประเมินร่วมกัน วิทยากร กับครู	- ประเมินผลโดยคณะกรรมการชุมชนและโรงเรียน	- ทุกฝ่ายร่วมกันประเมิน	- ร่วมกันประเมินให้ครบทุกมิติ
	5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน	- นักเรียน / ผู้ปกครอง - โรงเรียน - ชุมชน	- นักเรียน / ผู้ปกครอง - โรงเรียน - ชุมชน	- นักเรียน / ผู้ปกครอง - โรงเรียน - ชุมชน	- นักเรียน / ผู้ปกครอง - โรงเรียน - ชุมชน

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้นักเรียน หมายถึง สิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อแสดงหลักปฏิบัติการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้นักเรียน ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย และวิธีการ

ประชาชนในชุมชน หมายถึง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี พระสงฆ์ กำนัน ประธานชุมชน หรือผู้ประกอบการในสถานประกอบการ

การมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินการหรือร่วมปฏิบัติ ร่วมในการประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาของโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

10

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง แนวทางหรือวิธีการที่ใช้ในการปลูกฝังหรือพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนโดยใช้วิธีการหลายอย่าง เช่น การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนประกอบการสอน โดยตรง การสอนสอดแทรก และการสอนบูรณาการ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ การใช้ตัวแบบที่ดีซึ่งมีทั้งตัวแบบในโรงเรียนและนอกโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน

ความเหมาะสมของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างแนวทางกับบริบทในด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสอบวัดได้ ด้วยแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความเป็นไปได้ของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ ครู ประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับขอบเขตของการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ นักเรียน สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงภายใต้ ศักยภาพความพร้อมที่สถานศึกษามีอยู่ ซึ่งสอบวัดได้ ด้วยแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ครู หมายถึง บุคลากรทางวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมี 13 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลวัดเขียน โรงเรียนชุมชนป้อมเพชร โรงเรียนเทศบาลวัดดอกลำดวน โรงเรียนเทศบาลวัดศาลาปูน โรงเรียนเทศบาลวัดรัตนชัย โรงเรียนเทศบาลวัดแม่นางปลื้ม โรงเรียนเทศบาลวัดป่าโคก โรงเรียนเทศบาลสรรพสามิตบำรุง โรงเรียนวัดบางนมโค โรงเรียนเทศบาลท่าเรือประชานุกูล โรงเรียนเทศบาลวัดกลาง โรงเรียนเทศบาลวัดแค โรงเรียนวัดช่างทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

11

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรบริการส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมุ่งศึกษาการนำเสนอรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้กับโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถนำแนวทางของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ประยุกต์ใช้ในโรงเรียนตามความสอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปได้ภายใต้บริบทด้าน เศรษฐกิจ สังคม ศาสนาวัฒนธรรม และทรัพยากรทางการศึกษาของแต่ละแห่งต่อไป
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำแนวทางของรูปแบบการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น